

9. "About railway": Law of Ukraine on July 4, 1996 № 273/96-VR, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 1996, no. 40, art. 183.
10. "On Automobile Transport": the Law of Ukraine on April 5, 2001 № 2344-III, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2001, no. 22, art. 105.
11. "Scientific resume to the Art. 15 „Nation of ship” Merchant Shipping Code of Ukraine”, available at : [http ://legalexpert.in.ua/komkodeks/ktm/103-ktm/6782-15.html](http://legalexpert.in.ua/komkodeks/ktm/103-ktm/6782-15.html).
12. "Civil Code of Ukraine": Law of Ukraine on January 16, 2003 № 435-IV, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2003, no. 40-44, art. 356.
13. "Economic Code of Ukraine, Law of Ukraine on January 16, 2003 № 436-IV", *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2003, no. 18, 19-20, 21-22, art. 144.
14. "Criminal Code of Ukraine : Law of Ukraine on April 5, 2001 № 2341-III", *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2001, no. 25-26, art. 131.
15. Kolomoets, T.O. and Kolpakov, V.K. (2014), *Administratyvne pravo Ukrayiny : slovnyk terminiv* [Administrative Law of Ukraine : Glossary], In Yure, Kyiv, Ukraine.
16. Halunko, V.V. and Eshchuk, O.M. (2011), "Notion and content of administrative and legal regulation", Actual problems of corruption prevention and counteraction, available at : [http ://www.law-property.in.ua/](http://www.law-property.in.ua/).
17. Dzyundzyuk, V.B., Meltyukhova, N.M. et al. (2011), *Publichne administruvannya v Ukrayini : navch. posibnyk* [Public administration of Ukraine : schoolbook], Vid-vo KharRI NADU «Mahistr», Kharkiv, Ukraine.
18. Kolodiy, A.F., Bunik, M.Z., Petrovskyi, P.M. et al. (2011), *Demokratychnе uryaduvannya ta publichne administruvannya : problemy vymiryuvannya ta audytu : nauk.-metod. posib.* [Democratic government and public administration : measuring and audit problems : scientific and methodological textbook] NADU, Kyiv, Ukraine.

УДК 342.95: 351.745

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ ТА СУТНОСТІ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Чирик С.В., аспірант

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, Україна
sergei-chirik@mail.ru*

Розглядаються окремі аспекти та сутність поняття «принципи адміністративної діяльності патрульної поліції». Наголошується на важливості додержання патрульною поліцією встановлених законодавством принципів адміністративної діяльності. Робиться акцент на тому, що значення принципів полягає у здійсненні узагальненого закріплення засад суспільного ладу, забезпеченні однотипного формулювання норм права, забезпеченні їх впливу на суспільні відносини шляхом правового регулювання та інших видах правового впливу.

Ключові слова: адміністративна діяльність, патрульна поліція, право, галузь, держава.

ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ПОНЯТИЯ И СУЩНОСТИ ПРИНЦИПОВ АДМИНИСТРАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПАТРУЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ

Чирик С.В.

*Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, ул. Пушкинская, 77, г. Харьков, Украина
sergei-chirik@mail.ru*

Рассматриваются отдельные аспекты и сущность понятия «принципы административной деятельности

патрульной полиции». Отмечается важность соблюдения патрульной полицией установленных законодательством принципов административной деятельности. Делается акцент на том, что значение принципов заключается в осуществлении обобщенного закрепления основ общественного строя, обеспечении однотипной формулировки норм права, обеспечении их воздействия на общественные отношения путем правового регулирования и других видах правового воздействия.

Ключевые слова: административная деятельность, патрульная полиция, право, отрасль, государство.

SEPARATE ASPECTS OF NOTION AND ESSENCE IN PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF ADMINISTRATIVE PATROL POLICE

Chirik S.V.

*National legal university of the name of Yaroslav Wise, str. Pushkin, 77, Kharkiv, Ukraine
sergei-chirik@mail.ru*

This article focuses on the researching of separate aspects and essence in notion of patrol police principles. It's outlined the importance of keeping of established by the legislation principles of administrative activity. The patrol police is authorized to performance the wide circle of powers and list of important tasks and functions about legal order providing, protection of civil rights and freedoms, contrariety to the legal violations and their termination. The majority in above mentioned tasks are realized by patrol police during the performance of administrative activity.

Author outlines the principles meaning which bases into the performance of generalized consolidation in bases of civil order; providing of homotypic formulation in law statements; providing of their influence to the social relations in a way of legal regulation and others legal influences kinds.

The principles essence in patrol police administrative activity based in that they: reflects the specificity of its activity, its main features and also the administrative activity general character; outline the main regularities, relations and connections in the organizational and functional state and system, provide the realization of the human and citizen rights and freedoms protection mechanism; establishes the base where the patrol police administration activity is carried out.

The nature principles feature is their obligation, all-around action, daily keeping, execution and realizing if law and acts regulate the civil order. Also the essence of national police of Ukraine is expressed into the activity of authorized state persons, citizens, stateless persons about the solving tasks in the sphere of internal cases and protection of civil order. In that reason the state workers solve the questions which are connected with the functioning of internal cases management system, coordination in activity of social relations participators in the sphere of national police of Ukraine, it's organized the job, control and watching for the process of its performance.

At the base of regulative and legal acts analysis regulate the patrol police administrative activity, juridical literature in this theme, author made the conclusion that principles play the extraordinary important role in the patrol policy administrative activity. Exactly by performance of above mentioned principles, patrol police may in full volume provide the civil order and security

Key words: administrative activity, administrative police, right, branch, state.

На всіх етапах розвитку сучасного суспільства однією з найважливіших функцій держави було забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина. Реалізація цієї функції в умовах європейської інтеграції та трансформації свідомості сучасного суспільства обумовлюють перегляд традиційних уявлень правової науки щодо принципів юридичної діяльності, у тому числі адміністративної.

Держава делегує патрульній поліції широке коло повноважень та низку важливих завдань і функцій щодо забезпечення правопорядку, захисту прав і свобод громадян, запобігання правопорушенням та їх припинення. Більшість зазначених завдань поліція реалізує в ході здійснення адміністративної діяльності (навіть у законодавчому переліку її поставлено на перше місце), тобто під час виконання адміністративного законодавства, використання адміністративно-правових заходів впливу до громадян, посадових осіб та організацій.

Діяльність патрульної поліції базується на певних принципах, виражених у змісті правових норм і закріплених у статтях Закону України «Про Національну поліцію», а також в інших нормативно-правових актах, що складають правову основу діяльності Національної поліції України. Але ці нормативно-правові акти містять перелік загальних принципів, притаманних будь-якому підрозділу національної поліції.

На нашу думку, принципи діяльності патрульної поліції мають специфічний характер, що пов'язано з адміністративним статусом патрульної поліції. Водночас необхідно підкреслити, що досі на нормативному рівні не визначено сутність принципів адміністративної діяльності патрульної поліції, їх систему та не надано класифікацію таких принципів.

Це питання досліджували такі видатні вчені та науковці, як В.Я. Настюк, Л.П. Коваленко, Ю.П. Битяк, В.Н. Гаращук, И.Н. Компанієць, Н.П. Матюхіна.

Наведені вище обставини, а також відсутність належного наукового опрацювання наявних на сучасному етапі проблем обумовлюють необхідність внесення змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність патрульної поліції України. Будь-яка діяльність, у тому числі адміністративна, здійснюється на основі певних принципів, тобто загальних правил поведінки, додержання яких забезпечує досягнення конкретних результатів. Незначне відхилення від дотримання принципів може призвести до небажаних або зовсім незапланованих результатів та підриву стабільності в державі.

Для того, щоб розглянути сутність і значення принципів адміністративної діяльності патрульної поліції, варто висвітлити правову природу такої категорії, як принцип, оскільки як у загальній теорії права, так і в інших галузях права відсутнє єдине розуміння зазначеного терміну.

Термін «принцип» (від латинського «*principium*» – першооснова, основа) визначається як керівна ідея, головне правило поведінки. Принципи також можна розглядати як вираз необхідності чи (у певному аспекті) закономірності окремих процесів об'єктивної дійсності. У логічному змісті принцип – центральне поняття, основа системи, що являє собою узагальнення та поширення певного положення на всі явища тієї сфери, з якої даний принцип абстрагований [1, с. 382].

У тлумачному словнику української мови термін «принцип» розкривається у декількох визначеннях: принцип – це основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку, засада; особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб творення або здійснення чогось; переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці [2, с. 1125].

А.П. Корєнев, говорячи про принципи, наголошує, що вони синтезують і відбивають об'єктивність законів суспільного розвитку, характерні риси практики управління [3, с. 16].

Наведені визначення поняття «принцип» досить різнопланові, що зумовлене багатогранністю принципів, яку вони відіграють у тій або іншій сфері суспільних відносин.

На нашу думку, принципи адміністративної діяльності патрульної поліції неможливо розглядати окремо від принципів права, адже принципи діяльності патрульної поліції повинні реалізовуватися з огляду на останні. Можна сказати, що принципи права виступають певним підґрунтям принципів адміністративної діяльності патрульної поліції.

У юридичній літературі також не існує єдиного розуміння принципів права. П.Л. Фріс наголошує, що «важко знайти двох авторів, які зійшлися б у думці щодо числа принципів, не говорячи про їх зміст» [4, с. 50].

Так, О.Ф. Скакун вважає, що принципи права – це основоположні загальноприйняті норми-ідеї (вихідні начала), що виражають сутність права, закономірності його розвитку і мають найвищий авторитет, тобто є незаперечними вимогами, що висуваються до учасників суспільних відносин з метою встановлення соціального компромісу та порядку [5, с. 241].

С.В. Погребняк вважає, що під принципами права слід розуміти систему найбільш загальних і стабільних імперативних вимог, закріплених у праві, які є концентрованим виразом найважливіших сутнісних ознак і цінностей, що притаманні цій системі права та визначають її характер, напрями подальшого розвитку. Принципи права є його складовою, їм притаманні як загальні ознаки, що властиві праву в цілому, так і ті, що відображають специфіку принципів як особливої юридичної категорії [6, с. 11].

С.С. Алексєєв під принципами права розуміє керівні ідеї, які характеризують зміст права, його сутність і призначення в суспільстві [7, с. 237].

О.П. Гетьманець визначає принципи як одну з фундаментальних філософських категорій, що використовуються для характеристики суспільних відносин у будь-якій сфері діяльності [8, с. 20].

А.М. Колодій зазначає: «Принципи права – це такі відправні ідеї існування права, які виражають найважливіші закономірності та підвалини даного типу держави і права, є однопорядковими із сутністю права і становлять його головні риси, відрізняються універсальністю, вищою імперативністю та загальною значущістю, відповідають об'єктивній необхідності побудови та зміцнення певного суспільного ладу» [9, с. 27].

С.О. Комаров вказував на те, що принципи права – це основні ідеї, організаційні ознаки

правотворчості [10, с. 387].

А.В. Малько під принципами права розуміє те, на чому засновано формування, динаміку та дію права, що дозволяє визначити природу даного права як демократичну чи тоталітарну [11, с. 151].

П.М. Рабінович зазначає, що це керівні засади (ідеї), які зумовлюються об'єктивними закономірностями існування та розвитку людини і суспільства та визначають зміст і спрямованість правового регулювання [12, с. 82].

В.Н. Хропанюк стверджує, що це основні, вихідні положення, які юридично закріплюють об'єктивні закономірності суспільного життя. Вони акумулюють у собі найхарактерніші ознаки права, визначають його юридичну природу. Принципи права лежать в основі діяльності правової держави, всіх органів державної влади [13, с. 215].

Дещо інше визначення принципів права надають А.Ю Олійник, С.Д. Гусарєв, О.Л. Слюсаренко. Вони вважають, що це закріплені у праві головні ідеї, вихідні засади або основи функціонування, які характеризують його зміст, головне призначення та зумовлені загальними закономірностями розвитку суспільства [14, с. 64].

А.Ф. Вишневський, даючи визначення принципам права, зазначає, що це основоположні засади, відправні положення, керівні ідеї, що характеризують сутність права, його зміст і призначення в суспільстві [15, с. 194].

М.Н. Марченко визначає принципи права як основні ідеї, вихідні положення чи провідні засади процесу його формування, розвитку та функціонування [16, с. 25].

Деякі принципи адміністративної діяльності патрульної поліції, закріплені Конституцією України і Законом України «Про Національну поліцію», взаємопов'язані між собою та доповнюють один одного, що дає можливість створити ефективний механізм захисту прав, свобод і законних інтересів, забезпечуючи при цьому стабільність діяльності Національної поліції України.

Принципи адміністративної діяльності патрульної поліції взаємозалежні та спрямовані на вирішення головного завдання – створення для громадян і посадових осіб найбільш сприятливих умов для життя, праці, відпочинку, забезпечення потреб, реалізації прав і законних інтересів.

Забезпечення особистої безпеки громадян, захист прав і свобод, законних інтересів, запобігання правопорушенням та їх припинення, охорона і забезпечення громадського порядку та інші завдання адміністративної діяльності патрульної поліції можуть бути досягнуті тільки на основі дотримання її принципів.

Сутність принципів адміністративної діяльності патрульної поліції полягає в тому, що вони відображають специфіку її діяльності, її основні риси, а також загальний характер адміністративної діяльності; підкреслюють головні закономірності, відносини і взаємозв'язки в системі організації та функціонування держави та суспільства, забезпечують реалізацію механізму захисту прав і свобод людини та громадянина; становлять основу, на якій здійснюється адміністративна діяльність патрульної поліції.

Особливістю природи принципів є їх обов'язковість, всеохоплююча дія, повсякденне дотримання, виконання та втілення в життя законів і підзаконних актів, які регулюють громадський порядок. Також сутність принципів адміністративної діяльності Національної поліції виражається в діяльності уповноважених посадових осіб, громадян, осіб без громадянства щодо вирішення завдань у сфері внутрішніх справ, охорони громадського порядку. Задля цього посадовими особами вирішуються питання, пов'язані з функціонуванням системи управління внутрішніми справами, координуванням діяльності учасників суспільних відносин у сфері Національної поліції, організовується робота, контроль і нагляд за ходом її виконання.

Значення принципів досить складно недооцінити, їх роль полягає у здійсненні узагальненого закріплення засад суспільного ладу; забезпеченні однотипного формулювання норм права; забезпеченні їх впливу на суспільні відносини шляхом правового регулювання та інших видів правового впливу [17, с. 276].

Значення принципів полягає в тому, що вони у стислому вигляді концентровано відображають найсуттєвіші риси права, є начебто його квінтесенцією, «обличчям» [12, с. 82].

Значення принципів адміністративної діяльності патрульної поліції України полягає в тому, що вони належать до найзагальніших соціальних орієнтирів, які зумовлюють напрям суспільної поведінки.

Принципи є вихідними положеннями для здійснення правового регулювання будь-якої сфери суспільних відносин. Їх можна використовувати за будь-яких умов для вирішення будь-яких завдань.

Принципи визначають напрям, практичну організацію та реальне функціонування адміністративної діяльності патрульної поліції. Більше того, принципи адміністративної діяльності патрульної поліції України мають регулятивний характер, завдяки чому набувають значення загальних правил поведінки, які мають загальнообов'язковий характер.

Підсумовуючи зазначене вище, ми прийшли до висновку, що під принципами адміністративної діяльності патрульної поліції слід розуміти сформовані практикою, закріплені в Конституції України, Законі України «Про Національну поліцію» та інших нормативно-правових актах основоположні, керівні засади, на яких ґрунтується діяльність патрульної поліції. Зміст принципів об'єктивно виражає сутність та значення адміністративної діяльності патрульної поліції, її найбільш характерні риси.

ЛІТЕРАТУРА

1. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. – 5-е изд. – М. : Политиздат, 1986. – 590 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.
3. Основы управления в органах внутренних дел : учебник / под. ред. А.П. Коренева. – М. : Моск. акад. МВД России ; Щит-М, 1999. – 356 с.
4. Фріс П.Л. Кримінально-правова політика Української держави : теоретичні, історичні та правові проблеми / П.Л. Фріс. – К. : Атіка, 2005. – 332 с.
5. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підручник / О.Ф. Скакун. – К. : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2009. – 520 с.
6. Погребняк С.В. Втілення принципів права в юридичних актах / С.В. Погребняк // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 2. – С. 8-20.
7. Теория государства и права : учебник для юрид. вузов и фак. / С.С. Алексеев, С.И. Архипов, В.М. Корельский и др. – М. : Изд-во группа ИНФА-М-НОРМА, 1997. – 570 с.
8. Гетьманець О.П. Принципи державного контролю в бюджетному процесі [Електронний ресурс] / О.П. Гетьманець // Форум права. – 2006. – № 1. – С. 20-24. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2006_1_5.pdf.
9. Колодій А.М. Принципи права України : монографія / А.М. Колодій. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.
10. Комаров С.А. Общая теория государства и права : учебник / С.А. Комаров. – М. : Юрайт, 2000. – 387 с.
11. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : підруч. [для слухачів та курсантів вузів МВС України] / [І.П. Голосніченко, В.І. Шакун, І.П. Кириченко та ін.] ; за ред. І.П. Голосніченка, Я.Ю. Кондратьєва. – К. : КМУЦА, 1999. – 178 с.
12. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. / П.М. Рабінович. – 5-те вид., зі змін. – К. : Атіка, 2001. – 176 с.
13. Хропанюк В.Н. Теория государства и права : учеб. пособие для вузов / В.Н. Хропанюк ; под ред. В.Г. Стрекозова. – М. : Дабахов, Ткачев, Димов, 1995. – 384 с.
14. Олійник А.Ю. Теорія держави і права України : навч. посіб. / А.Ю. Олійник, С.Д. Гусарев, О.Л. Слюсаренко ; Нац. акад. внутр. справ. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 176 с.
15. Вишневский А.Ф. Общая теория государства и права : учеб. пособие / А.Ф. Вишневский, Н.А. Горбатов, В.А. Кучинский ; под общ. ред. В.А. Кучинского. – 2-е изд., доп. – Минск : Амалфея, 2004. – 688 с.

16. Історія вчень про право і державу : хрестоматія [для юрид. вузів і ф-тів] / уклад., ред. Г.Г. Демиденко. – [2-ге вид., допов. і змін.]. – Х. : Легас, 2002. – 922 с.
17. Скакун О.Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс) : учеб. для студентов вузов / О.Ф. Скакун ; пер. с укр. – Х. : Эспада, 2007. – 840 с.

REFERENCES

1. Frolov, I.T. (1986), *Filosofskiy slovar* [Philosophic dictionary], Politizdat, Moscow, Russia.
2. Busel, V.T. (2005), *Velikiy tlumachnyi slovnyk suchasnoyi ukrayinskoyi movy (z dod. i dopov.)* [Great Dictionary of Modern Ukrainian (with a add.)], Perun, Kyiv ; Irpin, Ukraine.
3. Korenev, A.P. (1999), *Osnovy upravleniya v organakh vnutrennikh del : uchebnik* [The basis of administration in internal affairs agencies: textbook], Shchit-M, Moscow, Russia.
4. Fris, P.L. (2005), *Kryminalno-pravova polityka Ukrayinskoyi derzhavy : teoretychni, istorychni ta pravovi problemy* [Criminal and legal policy of Ukrainian state: theoretical, historical and legal problems], Atika, Kyiv, Ukraine.
5. Skakun, O.F. (2009), *Teoriya prava i derzhavy : pidruchnyk* [Theory of state and law: textbook], Alerta ; KNT ; TsUL, Kyiv, Ukraine.
6. Pohrebnyak, S.V. (2004), “Realization of law principles in the legal statements”, *Visnyk Academy of legal sciences of Ukraine*, no. 2, pp. 8-20.
7. Alekseev, S.S., Arkhipov, S.I., Korelskiy, V.M. et al. (1997), *Teoriya hosudarstva i prava : uchebnik dlya yurid. vuzov i fak.* [Theory fo state and law: textbook for juridical colleges], Izd-vo hruppa INFA-M-NORMA, Moscow, Russia.
8. Hetmanets, O.P. (2006), “Principles of state control in the budget process”, *Forum prava*, no. 1, pp. 20-24, available at : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2006_1_5.pdf.
9. Kolodiy, A.M. (1998), *Pryntsypy prava Ukrayiny : monohrafiya* [law principles of Ukraine: monograph], Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine.
10. Komarov, S.A. (2000), *Obshchaya teoriya hosudarstva i prava : uchebnik* [General theory of state and law: textbook], Yurayt, Moscow, Russia.
11. Holosnichenko, I.P., Shakun, V.I., Kirichenko, I.P. et al. (1999), *Administrativna diyalnist orhaniv vnutrishnikh sprav. Zahalna chastyna : pidruch.* [Administrative activity of internal affairs agencies. General part: textbook], KMUTsA, Kyiv, Ukraine.
12. Rabinovich, P.M. (2001), *Osnovy zahalnoyi teorii prava ta derzhavy : navch. posib.* [Basis of general theory of state and law: schoolbook], Atika, Kyiv, Ukraine.
13. Khropanyuk, V.N. (1995), *Teoriya hosudarstva i prava : ucheb. posobie dlya vuzov* [Theory of state and law: college textbook], Dabakhov, Tkachev, Dimov, Moscow, Russia.
14. Oliynyk, A.Yu., Husarev, S.D. and Slyusarenko, O.L. (2001), *Teoriya derzhavy i prava Ukrayiny : navch. posib.* [Theory of state and law of Ukraine: schoolbook], Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine.
15. Vishnevskiy, A.F., Horbatok, N.A. and Kuchinskiy, V.A. (2004), *Obshchaya teoriya hosudarstva i prava : ucheb. posobie* [General theory of state and law: schoolbook], Amalfeya, Minsk, Byelorussia.
16. Demidenko, H.H. (2002), *Istoriya vchen pro pravo i derzhavu : khrestomatiya dlya yuryd. vuziv i f-tiv* [History of disciplines about state and law: chrestomathy law colleges and faculties], Lehas, Kharkiv, Ukraine.
17. Skakun, O.F. (2007), *Teoriya hosudarstva i prava (entsiklopedicheskiy kurs) : ucheb. dlya studentov vuzov* [Theory of state and law (encyclopedia course): students textbook], Espada, Kharkiv, Ukraine.